

Enefit UAB (toliau – Bendrovė) dėkoja Lietuvos Respublikos energetikos ministerijai, už pakartotiniam derinimui pateiktus Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo Nr. XI-1375 20¹ ir 20⁴ straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo Nr. VIII-1881 31, 41, 67 ir 74 straipsnių pakeitimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo Nr. VIII-1881 pakeitimo įstatymo Nr. XV-169 1 straipsnio pakeitimo įstatymo projektus (toliau – Projektai).

Vertiname inicijuotus pokyčius ir parengtų projektų kryptį, tačiau pažymime, kad projektuose nėra numatytų kritiškai svarbių nuostatų, leidžiančių vykdyti tolimesnę Bendrovės veiklą ir valdyti teisiškai priverstinius sistemiškai augančius nuostolius dėl paslaugų teikimo gaminantiems vartotojams.

Siekiant užtikrinti elektros energetikos rinkos konkurencingumą ir teisėtus verslo subjektų lūkesčius, teikiami pasiūlymai Projektams:

1. Bendrovė pateikė Energetikos ministerijai pirminio Projektų viešo derinimo metu bei atskiru raštu dokumentus ir argumentus, kurie pagrindžia priverstinai patirtą nuostolį dėl gaminančių vartotojų aptarnavimo, tiekiant jiems jų pagamintą elektros energiją. Vadovaujantis minėtais įrodymais, o taip pat įvertinus jau patirtų nuostolių dydį, **siūlytina numatyti kompensaciją už patirtus nuostolius 2025 metais**. Ši kompensacija yra būtina sąlyga, Bendrovei vertinant savo galimybes ir toliau teikti paslaugas gaminantiems vartotojams.

Atitinkamai, siūlome pakeisti Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo Nr. VIII-1881 31, 41, 67 ir 74 straipsnių pakeitimo įstatymo 6 straipsnio 5 dalį ir išdėstyti ją taip:

*„5. Šio įstatymo 2 straipsnyje nurodyta ataskaita ir nepriklausomo auditoriaus ataskaitos patikros išvada, kurias tiekėjas yra įpareigotas pateikti Tarybai ne vėliau kaip iki einamųjų metų birželio 1 dienos, **pirmą kartą teikiamos už 2025 kalendorinių metų laikotarpį**“.*

2. Atkreiptinas dėmesys, kad tiekėjai patiria ne tik besiformuojantį kainos skirtumą, tačiau ir disbalanso kaštus, kurie po sinchronizavimo projekto įgyvendinimo padidėjo kartais. Šios patiriamų nuostolių sudedamosios dalys sukuria nepakeliamą našą tiekėjams.

Tiekėjai prognozuodami būsimos dienos vartojimo ir gamybos poreikius, vadovaujasi skirstymo operatoriaus teikiama duomenimis, kurie yra su paros vėlavimu.

Net darant prielaidą, kad duomenys galėtų būti teikiami su trumpesniu vėlavimu, vienas iš lemiamų kriterijų, kurie neleidžia tinkamai prognozuoti, tampa orų

pasikeitimai, kurie pakeičia profilį visiems tiekėjams, atitinkamai parduoti perteklių ar įsigyti trukumą “intraday” rinkoje tampa neįmanoma, nes visų tiekėjų poreikis yra vienodas.

Atsižvelgiant į šiuos argumentus, Bendrovė prašo **pripažinti gaminančių vartotojų sukuriamus disbalanso kaštus kaip tiesioginius nuostolius**, kurie taip pat turi būti dengiami per viešuosius interesus atitinkančios paslaugos tarifą.

Atitinkamai, siūlome pakeisti Elektros energetikos įstatymo Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo Nr. VIII-1881 31, 41, 67 ir 74 straipsnių pakeitimo įstatymo 2 straipsnį ir išdėstyti taip:

*„9. Tiekėjas, teikiantis šio įstatymo 74 straipsnio 2 dalies 9 punkte nurodytas viešuosius interesus atitinkančias paslaugas, vadovaudamasis Tarybos nustatyta tvarka ir sąlygomis, kiekvienais metais ne vėliau kaip iki einamųjų metų birželio 1 dienos Tarybai pateikia ataskaitą, susijusią su gaminančių vartotojų, kuriems taikomi Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo 20¹ straipsnio 2 dalyje nurodyti elektros energijos kiekio apskaitos principai, per praėjusius kalendorinius metus į elektros tinklus patiekto ir suvartoto elektros energijos kiekio, neviršijančio į elektros tinklus patiekto elektros energijos kiekio, vertės užtikrinimu, **bei patirto per tą patį laikotarpį disbalansą, neviršijantį vartojimo ir gamybos kiekio penkių procentų ribą** ir nepriklausomo auditoriaus ataskaitos patikros išvadą. Šios dalies nuostatos mutatis mutandis taikomos garantinio elektros energijos tiekimo atveju.“*

3. Papildomai Bendrovė nurodo, kad įsigaliojus naujai Atsiskaitymo už disbalansą sutarčiai tarp Litgrid AB ir Bendrovės, Bendrovei bus perkelta Rezervų užtikrinimo dedamoji, kuri šiuo metu mokama visų vartotojų per perdavimo tarifą.

Šios dedamosios perkėlimas galutiniams vartotojams yra uždraudžiamas, o tai reiškia kad šiuos papildomus neplanuotus verčiamas prisiimti tiekėjas.

Priimtas Lietuvoje sprendimas skiriasi nuo taikomų praktikų kaimyninėse šalyse bei Skandinavijoje. Preliminariais skaičiavimais, vien per 2026 metus papildoma dedamoji Bendrovei gali kainuoti apie 10 mln. Eurų, vertinant, kad Bendrovei bus taikoma tik 30 proc. nuo pilnos šios dedamosios kainos

Atsižvelgiant į tai prašome šios dedamosios įvedimą atidėti vieneriems metams.

Tikimasi, kad per 2026 metus balansavimo rinka stabilizuosis ir bus labiau prognozuojama bei valdoma.

4. Atsižvelgiant į Bendrovės patiriamus neišvengiamus ir priverstinius nuostolius, vienintelis galimas sprendimas, leidžiantis Bendrovės efektyviai tolimesnei veiklai yra kompensacinio mechanizmo taikymo pradžia, kuri turi sutapti su įstatymų įsigaliojimo pradžia.

Bendrovė prašo numatyti papildomą straipsnį, numatantį išmokėjimą tiekėjui kas mėnesį pagal tiekėjo bei skirstymo operatoriaus pateikiamus duomenis. O pasibaigus kalendoriniams metams bei pateikus auditoriaus ataskaitą, būtų sutikrinamas balansas. Bendrovė siūlo papildyti papildomu straipsniu:

Atitinkamai, siūlome papildyti Elektros energetikos įstatymo Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo Nr. VIII-1881 31, 41, 67 ir 74 straipsnių pakeitimo įstatymo 6 straipsnį 6 punktu ir išdėstyti taip:

„6. Kompensacijos tiekėjams mokamos kas mėnesį, vadovaujantis šio įstatymo ir Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos patvirtintos metodikos nuostatomis. Kompensacijų apskaičiavimo ir mokėjimo tvarką nustato Valstybinė energetikos reguliavimo taryba.“

5. Bendrovės vertinimu Elektros energetikos įstatymo Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo Nr. VIII-1881 31, 41, 67 ir 74 straipsnių pakeitimo įstatymo 4 straipsnyje numatyta imperatyvi sąlyga dėl nepadengto nuostolio proporcingo prisiėmimo prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai, teisiniam reguliavimui, o taip pat bendriems rinkos principams - verslo subjektams negali būti numatoma pareiga dengti nuo jų veiksmų ir aplinkybių nepriklausančius nuostolius.

Atitinkamai, siūlome pakeisti Elektros energetikos įstatymo Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo Nr. VIII-1881 31, 41, 67 ir 74 straipsnių pakeitimo įstatymo 4 straipsnio 3 dalį ir išdėstyti taip:

„16. Taryba viešuosius interesus atitinkančių paslaugų kainą, kurią moka šio įstatymo 74 straipsnio 4 dalies 4 punkte nurodyti asmenys, nustato atsižvelgdama į finansinį poveikį elektros energijos tiekėjams ir garantiniam elektros energijos tiekėjui, vadovaujantis šio įstatymo 41 straipsnio 9 dalyje pateikta informacija. Ši kaina negali būti didesnė kaip 0,01 euro (be PVM) už 1 kWh į elektros tinklus patiektos elektros energijos. Kainos dalis, kuria viršijama 0,01 euro (be PVM) už 1 kWh, proporcingomis dalimis paskirstoma tarp ~~elektros energijos tiekėjo ir~~ šio įstatymo 74 straipsnio 4 dalies 1–3 punktuose nurodytų asmenų.“

Bendrovė pažymi, kad šiuo metu galiojanti gaminančių vartotojų atsiskaitymo schema („net-metering“) iš esmės atliko savo paskirtį – skatino gyventojus ir verslo subjektus investuoti į atsinaujinančius energijos išteklius bei plėtoti saulės energijos gamybą.

Vis dėl to, vertinant šios schemos poveikį bendrai Lietuvos elektros energetikos sistemai, pastebėtina, kad esamas modelis neskatina vartotojų keisti savo vartojimo

įpročių bei elgesio. Dėl to didėja sistemos disbalansas ir ilgainiui blogėja bendras tinklo veikimo efektyvumas.

Atsižvelgdama į tai, Bendrovė ragina įvertinti ilgalaikius Lietuvos elektros sistemos poreikius ir perspektyvas, bei jau dabar numatyti aiškų ir socialiai teisingą **pereinamąjį laikotarpį nuo „net-metering“ prie „net-billing“ atsiskaitymo sistemos**, kuris leistų užtikrinti sklandų pokytį ir išvengti neproporcingo finansinio poveikio vartotojams.

Bendrovės nuomone, **pereinamojo** laikotarpio pradžia turėtų būti nustatyta nuo **2027 m. sausio 1 d.**, numatant, kad:

1. perėjimas prie naujos atsiskaitymo sistemos vyktų **palaipsniui**, atsižvelgiant į saulės elektrinių investicijų **atsipirkimo laikotarpį**, kuris laikomas **5 metai** nuo gaminančio vartotojo tapimo dienos;
2. po šio laikotarpio gaminantys vartotojai pereitų prie **„net-billing“ sistemos**.

Toks sprendimas, Bendrovės vertinimu, sumažintų finansinę naštą visiems vartotojams, skatintų sąžiningą konkurenciją rinkoje bei užtikrintų teisingesnį atsiskaitymo principą tarp visų elektros energijos rinkos dalyvių.

Bendrovė atkreipia dėmesį, kad tiek Elektros energetikos įstatymo pakeitimo 3 straipsnyje, tiek Atsinaujinančių energetikos išteklių įstatymo 1 straipsnyje numatyti pakeitimai yra diskriminaciniai ir nesąžiningi kitų rinkos žaidėjų bei vartotojų atžvilgiu.

Bendrovės vertinimu, siūlomas sprendimas, pagal kurį garantinis tiekėjas galėtų taikyti papildomą mokestį tik gaminantiems vartotojams, tačiau nekoreguotų kainos kitiems garantinio tiekimo vartotojams, sudaro nevienodas ir diskriminuojančias sąlygas atskirų vartotojų grupių atžvilgiu. Tokiu būdu susidaro situacija, kai finansinė našta perkeliama tik vienam vartotojų segmentui – gaminantiems vartotojams, nors visi garantinio tiekimo vartotojai naudojami ta pačia paslauga ir patenka į tą pačią reguliavimo sritį.

Nors galima suprasti siekį skatinti gaminančius vartotojus pasirinkti nepriklausomus tiekėjus ir tokiu būdu mažinti garantinio tiekimo apimtį, toks tikslas neturėtų būti įgyvendinamas vienos vartotojų grupės sąskaita. Toks reguliavimas iškraipo rinkos sąlygas ir neatitinka sąžiningumo bei proporcingumo principų.

Įvertinus išdėstytus argumentus, siūlytina, kad **bet kokios skatinimo priemonės**, susijusios su garantinio tiekimo kainodara ar papildomais mokesčiais, **būtų taikomos visiems garantinio tiekimo vartotojams vienodai**, nedarant išimčių ar papildomų finansinių įpareigojimų tik gaminantiems vartotojams.

DETALŪS METADUOMENYS	
Dokumento sudarytojas (-ai)	UAB Enefit, Vilniaus miesto sav., Vilnius (Vilniaus miesto sav.), Vito Gerulaičio, 10, 101, LT-08200
Dokumento pavadinimas (antraštė)	Pasiūlymai
Dokumento registracijos data ir numeris	2025-11-03
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	2025-11-03 Nr. 2-4695
Adresatas	Lietuvos Respublikos energetikos ministerija, Gedimino pr. 38, LT-01104 Vilnius
Registratorius	Vyriausiasis specialistas Jolanta Pilnikovienė
Veiksmo atlikimo data ir laikas	2025-11-03 08:55:39
Dokumento nuorašo atspausdinimo data ir jį atspausdinęs darbuotojas	2025-11-03 atspausdino Vyriausiasis specialistas Domantas Mikelevičius

Nuorašas tikras
Lietuvos Respublikos energetikos ministerija
2025-11-03